

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В НАТО: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Співробітництво України із військовими відомствами інших країн є важливою складовою міжнародного співробітництва України і має особливе значення для зміцнення національної безпеки і оборони нашої держави. В умовах сучасної воєнно-політичної обстановки інтереси національної безпеки і оборони України вимагають суттєвого поглиблення стосунків з Організацією Північноатлантичного Договору. У статті розглядається проблема вступу України в НАТО. Наводяться позитивні й негативні сторони інтеграції. Розглядається також необхідність вступу в НАТО на даний момент із урахуванням ситуації, яка склалася в Україні.

Ключові слова: інтеграція, глобалізація, євроатлантичний вектор розвитку, воєнно-промисловий комплекс України.

I. P. PUKHALSKA

Khmelnitsky National University

INTEGRATION OF UKRAINE IN NATO: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Cooperation with Ukraine military agencies of other countries is an important component of international cooperation of Ukraine and is particularly important to strengthen national security and defence of our country. In the current military-political situation the interests of national security and defence of Ukraine require a substantial deepening of relations with the North Atlantic Treaty. This paper addresses the problem of Ukraine's accession to NATO. There are given positive and negative aspects of integration. We also consider the need to join NATO at the moment, taking into account the situation in Ukraine.

Keywords: integration, globalization, the Euro-Atlantic vector of development, military-industrial complex of Ukraine.

Вступ. В умовах сучасної воєнно-політичної обстановки інтереси національної безпеки і оборони України вимагають суттєвого поглиблення стосунків з Організацією Північноатлантичного Договору.

Взаємовідносини України із НАТО завжди викликали пильний інтерес та жваві дискусії, як в середині країни, так і за її межами.

Актуальність даної проблеми обумовлена як геополітичним положенням України, так і бажанням політичної еліти безпосередньо брати участь у процесі формування європейської системи міжнародних відносин. Таким чином, державотворення, підвищення рівня соціального забезпечення, економічна незалежність, приведення державних стандартів відповідно до міжнародних є важливими складовими процесу інтеграції України в Європейський Союз.

Питання інтеграції України в Європейський Союз не є предметом дискусії, а є предметом часу й результатом виконання всіх поставлених перед українською державою завдань, уважають в українському Міністерстві закордонних справ.

Аналіз останніх досліджень. Особливістю наукових підходів більшості вітчизняних та зарубіжних вчених від початку 1990-х рр. стало обґрунтування необхідності інтеграції України в євроатлантичну спільноту. Європейські та євроатлантичні прагнення були започатковані у працях М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Грушевського, С.Рудницького, М.Міхновського, В.Липинського, О.Донцова, В.Вернадського, Ю.Липи, М.Хвильового, С.Єфремова та інших.

Також варто згадати новітні українські геополітичні дослідження. До фундаторів сучасної української геополітичної думки можна віднести М.Кулініча, І.Кураса, Л.Лещенко, С.Лотоцького, О.Реєнта, С.Пирожкова, П. Ситника, В.Солдатенка та інших. В їх роботах окреслено основні напрями розвитку української геополітики.

Дослідження євроатлантичної інтеграції України, неможливо без врахування ідей західних класиків геополітики та сучасних політиків і науковців. Зокрема, йдеться про роботи І.Валерстайна, Р.Келлена, Г.Майєра, Х.Макіндера, А.Мехена, Н.Спайкмена, В.Шермана та інших.

Таким чином, аналіз студіювання процесу формування і розвитку євроатлантичного вектору української політики дає підстави зробити висновок, що в науковій літературі не викликає сумнівів те, що інтеграція України в Європу – це об'єктивний процес сучасності. Він підготовлений усім ходом історичного розвитку нашої країни. Український народ завжди був органічною складовою європейської спільноти. Водночас, більшість дослідників визнає, що інтеграція України відбувається повільно, з суттєвими протиріччями.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд усіх «за» та «проти» інтеграції України в НАТО.

Результати дослідження. Співпраця України з Альянсом почалося майже відразу після здобуття нашою державою незалежності. Курс на повноправне членство в Альянсі було зафіксовано у Стратегії України щодо НАТО у 2002 та закріплено у Законі України „Про основи національної безпеки України”.

Україна, проголошуючи євроінтеграційні процеси одним з основних напрямків зовнішньополітичної діяльності нашої держави, розглядає вступ до Альянсу як найбільш надійний спосіб гарантування національної безпеки України, зокрема, шляхом модернізації Збройних Сил України та

набуття ними здатності до ефективних дій у складі коаліційних військових угруповань, відповідно утворених для забезпечення міжнародної безпеки [1].

Спираючись на загальні цінності демократії, прав людини і верховенства права, Альянс постійно працює над забезпеченням тривалого мирного порядку в євроатлантичному регіоні. Однак, на перешкоді досягненню цієї мети може стати криза чи конфлікт поза регіоном. Тому Альянс не тільки забезпечує оборону своїх членів, а й допомагає підтримувати мир і стабільність за межами території країн Північноатлантичного договору через партнерство і операції з врегулювання кризових ситуацій.

Головні завдання безпеки НАТО визначені в Стратегічній концепції Альянсу, що є основою втілення його політики загалом. Концепція вперше опублікована у 1991 році як публічний документ, відкритий для обговорення і коментарів парламентів, фахівців у галузі безпеки, журналістів і широких кіл громадськості. Даний документ був переглянутий у 1999 році, коли союзники взяли на себе зобов'язання забезпечувати не тільки спільну оборону, але й мир і стабільність в ширшому євроатлантичному регіоні.

Однак, ціль вступу України у НАТО є абсолютно логічним наслідком того, що Україна більше не може самостійно справлятися з безупинними труднощами. При цьому уряд України повинний чітко усвідомлювати те, що вступ у НАТО - це не тільки гарантія захищеності, але й покладання на українські плечі багатьох зобов'язань. Крім того, що Україна робить для того, щоб вступити в ці об'єднання, вона зобов'язана буде підтримувати свою економічну, політичну й соціальну ситуацію на належному рівні. Можливо хоча б це змусить уряд задуматися про те, у якому не багатообіцяючій положенні ми перебуваємо на даний момент.

Безумовно, вступ у ЄС — це правильний крок на шляху до процвітання країни. Просто так Україну ніхто не прийме в це об'єднання, для цього повинні бути підстави й Україна повинна довести, що вона дійсно гідна називатися членом ЄС, забезпечивши внутрішній порядок, єдність влади, стабільність економіки [2].

Питання про вступ у НАТО, у свою чергу, досить спірне. Існують як переваги, так й істотні недоліки.

Серед переваг вступу України в НАТО наступні:

1. Надання гарантій безпеки, відповідно до яких напад на Україну означає напад на всіх членів НАТО (сьогодні, без України в НАТО входять 26 країн).

2. Надання "ядерних гарантій", відповідно до яких напад на Україну з використанням ядерного, хімічного або бактеріологічного зброї буде означати адекватна відповідь із боку ядерних держав-членів НАТО (США, Великобританія, Франція).

3. Вступ у НАТО дуже суттєво знижує ризик війни проти України. Особливо з боку таких агресивних держав як Росія. Україна є стратегічно важливою, у відмінності нейтральних Фінляндії й Швеції. Геостратегічні переваги, які дають контроль над Україною, можуть для потенційного агресора переважити ризик, який буде супроводжувати агресію проти України.

4. Україна в результаті вступу в НАТО зміцнить свою політичну незалежність. Захищеність від зовнішнього втручання у внутрішні справи України й політичний процес в Україні іноземних держав (насамперед, не членів НАТО) у відповідності зі стандартами внутрішньої безпеки НАТО.

5. НАТО не вимагає розміщення на території України своїх військових баз у відповідь на членство. Україна має достатній військового, людський і технологічний потенціал, щоб гарантувати безпека, використовуючи лише політичну "дах" НАТО, і маючи за спиною лише теоретичну можливість підтримки з боку 26 держав членів НАТО у воєнний час.

6. Абсолютна ліквідація можливості зовнішньополітичних провокацій проти України з боку Росії як було, наприклад з о. Тузла та АР Крим.

7. У результаті вступу в НАТО Україна зміцнить свою територіальну цілісність. Сепаратизм, у тому числі в Донбасі, втратить силові основи для своєї можливої реалізації. Сепаратисти будуть змушені враховувати реальність і пристосовуватися до життя в єдиній, незалежній Україні.

8. Вступ у НАТО буде означати остаточний вихід України з під впливу Москви й ліквідацію його поновлення в майбутньому. Росія це розуміє й тому буде змушена налагоджувати рівні партнерські відносини з Україною, як це вона робить зі членами НАТО в східній Європі – Угорщиною, Чехією, при цьому маючи стратегічних партнерів у Західній Європі із числа членів НАТО – Німеччину, а також Францію й Італію.

9. Відносно невелика вартість вступу — оскільки ні для НАТО, ні для України немає необхідності розміщати на території України іноземні війська.

Досвід вступу в НАТО країн Східної Європи говорить про те, що цей вступ може бути дуже дешевим. НАТО дозволяє гарантувати надійну безпеку за невеликі гроші, за які України ніколи б не мала такого рівня безпеки, як за умови членства в НАТО, навіть якби витрачала на оборону весь свій бюджет.

10. НАТО не вимагає масового переозброєння східноєвропейських армій. НАТО також не вимагає закупівлі своїми членами озброєння виробництва країн-членів НАТО. Кожна країна має право на свій розсуд вирішувати, яке озброєння й чийого виробництва закуповувати для своїх збройних сил.

11. НАТО не вимагає від своїх членів призупинення військово-технічного співробітництва з іншими

державами, зокрема з Росією, таке співробітництво роблять із Росією Німеччина, Італія.

12. Різне збільшення іноземних інвестицій після вступу України в НАТО, оскільки безпека пов'язана з економікою, наприклад, для Польщі, Чехії й Угорщини, наплив іноземних інвестицій за рік після заявки про вступ у НАТО збільшився в 3,5 разу, для Румунії – на 141%.

13. Вступ у НАТО означає нові можливості для конкурентоспроможних оборонних виробництв. Від вступу в НАТО програли не високотехнологічні оборонні комплекси в Словаччині. А виграли - високотехнологічні, у першу чергу, у Польщі, частково в Чехії.

Конкурентною перевагою України є високотехнологічний воєнно-промисловий комплекс, а також здатність України до створення в замкнених циклах деяких конкурентоспроможних на світовому ринку зразків озброєння, у таких сферах, як літакобудування, танкобудування, суднобудування, а також ракетобудування й системи протиповітряної й протиракетної оборони.

14. Вступ у НАТО пов'язаний з поліпшенням клімату для здійснення підприємницької діяльності в Україні, зокрема й з поліпшенням міжнародного інвестиційного іміджу України.

15. Членство в НАТО різко поліпшить перспективи вступу України в ЄС.

16. У НАТО є ряд "авторитетних" членів. Крім США, це Британія, Франція, Німеччина, Туреччина. Виходячи з потенціалу й значення України для безпеки Європи, Україна, завдяки вступу в НАТО, цілком може стати в один ряд впливу й значення із цими країнами, "перестрибнувши" відразу кілька сходів, для подолання яких потрібні десятиліття.

17. Вступ у НАТО дозволить Україні зміцнитися й набратися сил у відносно "теплих", сприятливих геополітичних умовах [3].

Поряд із цими досить багатообіцяючими перевагами стоять також недоліки:

1. Приєднання України до НАТО вимагає величезних зусиль, послідовності дій та щоденної клопіткої роботи. При цьому, демократичні перетворення українського суспільства, вдосконалення системи державного адміністрування, піднесення вітчизняної економіки, професіоналізація нашої армії на шляху до НАТО є, безумовно, позитивними процесами, хоча вони відбуваються повільно, складно та на деяких етапах можуть трактуватися неоднозначно.

2. Не менш характерним прикладом у цьому контексті може слугувати і український воєнно-промисловий комплекс. Можливе членство України в Альянсі відкриє українським підприємствам нові інвестиційні перспективи та ринки озброєнь в країнах-членах НАТО, про що свідчить досвід країн-членів Альянсу зі Східної Європи. Можливо, деякі підприємства не зможуть оперативного скористатися цією перевагою та в умовах жорсткої конкуренції з військово-промисловим комплексом високорозвинутих країн ринкової економіки будуть змушені закритися – це негатив. Однак, переорієнтація підприємств на створення високотехнологічних і конкурентоспроможних на світовому ринку озброєнь піде лише на користь як вітчизняній оборонці, так і українській економіці в цілому.

3. Значно ускладниться економічний тиск на Україну з боку Росії, у тому числі й енергетичне, з обліком можливої негативної реакції на такий тиск 26 впливових країн, що перебувають у союзі з Україною.

4. Не вступ України в НАТО буде сприяти маргіналізації України, витисненню її на периферію міжнародної політики й це обумовить її влучення під зовнішні впливи [3].

Таким чином, незалежно від старих виробничих зв'язків з Росією, воєнно-промисловий комплекс України повинен самостійно розвиватися, шукати нові ринки збуту, створювати сучасні види озброєнь як на продаж, так і для Збройних Сил України. Результат цього процесу буде позитивним, якщо він буде обумовлений, перед усім, ринковою доцільністю.

Оцінка можливих негативних наслідків будь-якого розв'язку повинна співвідноситися з його перевагами. У цьому зв'язку, переваг від членства України в НАТО значно більше, ніж потенційних втрат. Про це свідчить, принаймні, досвід 9 країн Центральної й Східної Європи, які придбали членство в Альянсі за останні роки.

Підготовка України до членства в НАТО має глибоке цивілізаційне значення. Цей процес є, насамперед, таким, що виступає фактором для досягнення Україною високих демократичних, соціально-економічних і оборонних стандартів, які діють у країнах-членах НАТО.

В Україні й сьогодні відносини з НАТО досить міцні, так що в доступній для огляду перспективі в неї більше шансів вступити в Північноатлантичний, ніж Європейський союз.

Крім здійснення важливих соціально-економічних і військових реформ владі України треба буде розв'язати для цього й ряд проблем політичних [4].

Висновок. Членство в НАТО принесе Україні можливість відкриття нових обріїв, буде сприяти інтенсивному розвитку нових галузей промисловості, зміцненню колишніх, створення робочих місць, гарантії безпеки, можливості залучення іноземних інвестицій, рятування України від ярлика "пострадянської країни", полегшить вступ у ЄС. Але вступ в Альянс може значно погіршити відносини України з Росією, що несприятливо позначиться на економіці України, тому що Росія — важливий енергетичний партнер України.

З огляду на офіційну позицію керівництва нашої держави та практичну реалізацію положень законодавчої бази у цій галузі можна підсумувати, що інтеграція до НАТО дасть можливість Україні

користуватися механізмом колективної оборони Альянсу, відверне перспективу подальшого використання нашої держави як „буферної зони”.

У результаті реалізації курсу на євроатлантичну інтеграцію, Україна увійде до найпотужнішого військово-політичного об'єднання держав, що має вагомий вирішальний вплив на міжнародні процеси. Внаслідок інтеграції Україна зможе дієво захищати свою економічну безпеку, створити сприятливі умови для вступу до Європейського Союзу.

Водночас чи не найсуттєвішим є те, що повноправна участь нашої країни в Альянсі сприятиме поглибленню позитивних трансформацій в українському суспільстві, сприятиме зміцненню демократії та верховенства права, оскільки саме на цьому ґрунтується загальна філософія Північноатлантичного Альянсу.

Література

1. Семчинський К.В. Україна в НАТО: переваги чи витрати? / К.В. Семчинський // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2006. – № 99. – С. 187–200.
2. Храбан І. НАТО і безпека Європи / І. Храбан // Політика і час. – 2006. – № 7/8. – С. 35–40.
3. Интеграция Украины в ЕС и НАТО является возвращением в Европу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ua.rian.ru/ukraine_news/20080718/77965927.html
4. Недостатки членства в НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine-nato.ukrinform.ua/ru/nato/imperfection/>
5. Преимущества вступления в НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lukyanchenko.donetsk.ua/forum/forum_read.php?f=26&id=26440

References

1. Semchynskyy K. Ukraine in NATO: Benefits or costs? / K. Semchynskyy // Scientific Bulletin of the National Agricultural University. - 2006. - N99. - P. 187-200 /
2. Khraban I. NATO and European security / I. Khraban // Politics and time. - 2006. - № 7/8. - P. 35-40.
3. Integration of Ukraine into the EU and NATO javljaetsja Return to Europe [electronic resource] / http://www.ua.rian.ru/ukraine_news/20080718/77965927.html /
4. Disadvantages Membership [electronic electronic resource] / <http://ukraine-nato.ukrinform.ua/ru/nato/imperfection/>
5. Benefits Entry into NATO [electronic resource] / http://www.lukyanchenko.donetsk.ua/forum/forum_read.php?f=26&id=26440

Надійшла 11.09.2014; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.